

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ПАСІЧНИК Наталя Олексіївна – доктор історичних наук, професор, професор кафедри математики та методики її викладання, Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: методика навчання економіки, міждисциплінарні прикладні дослідження.

РІЖНЯК Ренат Ярославович – доктор історичних наук, професор, професор кафедри математики та методики її викладання, Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: методика навчання математики, міждисциплінарні прикладні дослідження.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

PASICHNYK Natalia Oleksiivna – Doctor of Historical Sciences, Professor, Professor of the Department of mathematics and methods of teaching of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University.

Research interests: method of teaching economics, interdisciplinary applied research.

RIZHNIAK Renat Yaroslavovych – Doctor of Historical Sciences, Professor, Professor of the Department of mathematics and methods of teaching of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University.

Research interests: method of teaching mathematics, interdisciplinary applied research.

Стаття надійшла до редакції 13.10.2022 р.

УДК 378.017

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-207-43-47

ПРИМА Раїса Миколаївна –

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3278-1900>
e-mail: primar@ukr.net

ПРИМА Дмитро Анатолійович –

доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2102-9932>
e-mail: primad35@ukr.net

РОСЛАВЕЦЬ Руслана Миколаївна –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4564-4208>
e-mail: roslavecj@gmail.com

ПРОБЛЕМА АКСІОЛОГІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В НАУКОВИХ СТУДІЯХ

У статті проаналізовано деякі аспекти аксіологізації професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи, презентовані в наукових студіях. Актуалізовано проблему ціннісної орієнтації вищої педагогічної освіти, аксіологізації професійної підготовки майбутнього фахівця, формування його світоглядної позиції, ціннісно-цільових настанов, що концептуалізує педагогічну діяльність, надаючи їй сенсу, цілісності, універсальності й унікальності. У науковому дискурсі обстоюється думка, що процес ціннісного становлення майбутнього вчителя на етапі професійно-педагогічної підготовки передбачає цілеспрямований, систематичний рух через пізнання, ціннісне осмислення й оцінку до творчого перетворення знань, формування здатності до постійного саморозвитку і самовдосконалення, а сформовані ціннісні орієнтації є основою формування ціннісного ставлення особистості до майбутньої педагогічної діяльності. Зосереджено увагу на визначенні базових цінностей університетської освіти, які діють на кожному етапі професіоналізації як моральні імперативи та є основою для самоорганізації і саморозвитку педагогічної діяльності, взаємодії викладача та студента. Студійовано огляд наукових ідей відомого українського педагога, вченого О. Савченко щодо цінностей у професійній діяльності педагога, де, спираючись на ідею про те, що цінності характеризують соціально і особистісно значущі смисли професійної діяльності педагога, наголошено на доповненні теорії і практики розвитку фахових цінностей педагога через наповнення новими смислами аксіологічних понять, зроблені висновки щодо системоутворювального характеру цінностей у діяльності педагога. Узагальнено, що позитивні зміни в соціумі опосередковано залежать від аналогічних змін у системі професійної освіти, гуманізація суспільного життя та гуманізація освіти – від аксіологічного базису педагога, де головним критерієм є його фахова підготовка з позицій усвідомлення реалій сучасного світу, аксіологічних пріоритетів як соціально й особистісно значущих смислів, що активно стимулюють професійно-педагогічну підготовку сучасного вчителя початкової школи в умовах особистісно зорієнтованої освіти.

Ключові слова: аксіологізація, майбутній учитель, педагогічна діяльність, початкова школа, професійна підготовка, цінності, ціннісні орієнтації.

PRIMA Raisa Mykolayivna –

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Theory and Methodology of Primary Education at Lesya Ukrainka Volyn National University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3278-1900>
e-mail: primar@ukr.net

PRIMA Dmytro Anatoliyovych –

Doctor of Pedagogical Sciences,

Professor of the Department of Theory and Methodology of Primary Education at Lesya Ukrainka Volyn National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2102-9932>

e-mail: primad35@ukr.net

ROSLAVETS Ruslana Mykolayivna –

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Primary Education of Volyn National University named after Lesya Ukrainka

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4564-4208>

e-mail: roslavecj@gmail.com

THE PROBLEM OF AXIOLOGIZATION OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN SCIENTIFIC STUDIES

The article analyzes some aspects of axiologising the professional training of the future primary school teacher, presented in scientific studies. The problem of value orientation of higher pedagogical education, axiologising professional training of the future specialist, formation of his worldview position, value-targeted guidelines conceptualizing pedagogical activity, giving it meaning, integrity, universality and uniqueness is updated. The scientific discourse supports the opinion that the process of value formation of a future teacher at the stage of professional and pedagogical training involves a purposeful, systematic movement through cognition, value comprehension and evaluation to the creative transformation of knowledge, the formation of the ability for constant self-development and self-improvement, and the formed value orientations are the basis of formation value attitude of the individual to the future pedagogical activity. Attention is focused on defining the basic values of university education, which act at each stage of professionalization as moral imperatives and are the basis for self-organization and self-development of pedagogical activity, teacher-student interaction. An overview of the scientific ideas of the famous Ukrainian teacher, scientist O. Savchenko regarding values in the professional activity of a teacher, where, based on the idea that values characterize the socially and personally significant meanings of a teacher's professional activity, the addition of the theory and practice of the development of professional values of a teacher by filling new meanings of axiological concepts is emphasized, conclusions are made regarding the system-forming nature values in the activity of the teacher. It is summarized that positive changes in society indirectly depend on similar changes in the system of professional education, humanization of social life and humanization of education - on the axiological basis of the teacher, where the main criterion is his professional training from the standpoint of awareness of the realities of the modern world, axiological priorities as socially and personally significant meanings that actively stimulate the professional and pedagogical training of a modern primary school teacher in the conditions of personally oriented education.

Key words: axiologisation, future teacher, pedagogical activity, primary school, professional training, values, value orientations.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Однією з провідних тенденцій освітньої стратегії сьогодення є перехід до ціннісної парадигми, що вмотивовується соціально-педагогічними орієнтирами вітчизняної системи вищої освіти на формування інтелектуального потенціалу нації та цілісного розвитку особистості як найвищої цінності суспільства.

Ця актуалізує проблему ціннісної орієнтації вищої педагогічної освіти, аксіологізації професійної підготовки майбутнього фахівця, формування його світоглядної позиції, ціннісно-цілевих настанов, що концептуалізує педагогічну діяльність, надаючи їй сенсу, цілісності, універсальності й унікальності, позаяк освітній процес, базований на загальнолюдських цінностях, за твердженням С. Гончаренка, покликаний забезпечити формування цілісної особистості, яка прагне до самореалізації, самовиховання, саморозвитку, самозахисту та інших необхідних для становлення безпечної взаємодії з навколишнім середовищем якостей, відкритої для сприймання й опанування нового досвіду, здатної до свідомого і відповідального вибору в різних життєвих ситуаціях [3]. А відтак, аксіологізація педагогічної діяльності вчителя набуває ознак провідної освітньої стратегії його професійної підготовки, що актуалізована у наукових студіях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. (С. Білозерська, Л. Демінська, А. Євтодок, Т. Калюжна, Р. Найда, Г. Печерська та ін.) підтверджує зацікавленість науковців проблемами аксіологізації освіти як явища, що з'явилося з

виникненням педагогічної аксіології як методу та самостійного розділу філософії цінностей [3, с. 43], ціннісної спрямованості особистості як важливої складової її світоглядної культури, стрижня усієї людської життєдіяльності (Р. Арцишевський) [1], виявлення ціннісних пріоритетів сучасного освітнього процесу у вищій педагогічній школі (А. Булініна, Н. Никандров та ін.).

Як слушно відзначають дослідники (І. Бех, Є. Бондаревська, С. Кульневич, В. Крижко, В. Огнев'юк та ін.), ціннісну спрямованість фахової підготовки майбутніх педагогів забезпечує саме аксіологічний підхід як «філософсько-педагогічна стратегія», що презентує шляхи розвитку професійного мистецтва, використання педагогічних ресурсів для розвитку особистості і проектує перспективи вдосконалення системи освіти [8, с. 213]. Крізь призму зазначеного, на нашу думку, потребує ґрунтовного опрацювання науковий дискурс проблеми аксіологізації професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи.

Мета статті: проаналізувати деякі аспекти проблеми аксіологізації професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи, презентовані в наукових студіях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Передусім відзначимо, що «аксіологія (від грец. аксія – цінність) – наука про цінності, вчення про природу духовних, моральних, естетичних та інших цінностей, їх зв'язок між собою, із соціальними, культурними чинниками та особистістю людини» [5, с. 12]. Аксіологія педагогіки, наголошує Т. Калюжна, вивчає

освітні цінності, включає систему значень, принципів, норм, канонів, ідеалів, що регулюють взаємодію в освітній сфері і формують відповідний компонент у структурі особистості [7, с. 64]. На думку вченої, саме цінності додають стійкості особистості педагога і вихованця, визначають їх поведінку, спрямовують та регулюють інтереси й мотивацію особистості в системі освіти [7].

Зауважимо, пріоритетними цінностями сучасної освіти вважають національні цінності як своєрідні похідні від загальнолюдських та від національних духовних і матеріальних цінностей певного суспільства й народу. Однак, обстоюється думка (ми солідарні з нею), що національні цінності лише тоді стають цінностями освіти, коли вони не допускають протиставлення однієї дитини іншій, коли вони вчать кожну з них розуміти національні почуття іншого, бачити велич та історичну значущість внеску кожного народу в культуру і духовний розвиток людства. Акцентуємо увагу на тому, що означені цінності є домінуючими при виборі тих педагогічних цінностей, які спроможні створити систему аксіологічних пріоритетів, котрі активно стимулюють професійно-педагогічну підготовку сучасного педагога, зокрема вчителя початкової школи.

Відповідно до визначеної мети серед розмаїття наукових позицій виокремимо й схарактеризуємо ті, що є конструктивними у площині порушеної проблеми. Науково вартісними нам видаються, зокрема, такі студії: С. Білозерська «Аксіологічні орієнтири підвищення якості педагогічної освіти» [2], М. Олійр «Ціннісні якості вчителя як основа формування аксіологічної компетентності молодших школярів» [9], Л. Хоружа «Аксіологічні орієнтири професійної підготовки педагога (наукові ідеї доктора педагогічних наук, професора, академіка НАПН України О. Савченко)» [11], М. Якубовська «Аксіологічні засади у системі творення культурологічної компетентності: модель формування особистості студента» [12] та ін.

Так, у статті «Аксіологічні орієнтири підвищення якості педагогічної освіти» С. Білозерською доводиться думка, що процес ціннісного становлення майбутнього вчителя на етапі професійно-педагогічної підготовки передбачає цілеспрямований, систематичний рух через пізнання, ціннісне осмислення й оцінку до творчого перетворення знань, формування здатності до постійного саморозвитку і самовдосконалення, а сформовані ціннісні орієнтації є основою формування ціннісного ставлення особистості до майбутньої педагогічної діяльності [2, с. 75].

У контексті порушеної проблеми авторка цілком слушно вважає за необхідне зосередитися на визначенні базових цінностей університетської освіти, які діють на кожному етапі професіоналізації як моральні імперативи та є основою для самоорганізації і саморозвитку педагогічної діяльності, взаємодії викладача та студента. А відтак, акцентує увагу на таких групах цінностей університетської освіти, як:

- академічні цінності (інституційна незалежність; фундаментальність; академічна свобода; академічна солідарність (колегіальність); сприяння зростанню інновацій; професійна компетентність; нові парадигми викладання і дослідження; академічна відповідальність; єдність освітнього та дослідницького процесу; академічна мобільність; критичне мислення; наставницька модель взаємин «викладач–студент» (долучення до наукових шкіл); міждисциплінарність

досліджень; міжнародне співробітництво викладачів; елітарність університетської освіти);

- цінності особистісного зростання і благополуччя (самовизначення; самореалізація; індивідуальність; суб'єкт-суб'єктні відносини; безперервність освіти; адекватність поведінки людини у середовищі і конкретних (педагогічних) ситуаціях; професійна мобільність; психічне, психологічне, соціальне, фізичне та духовне здоров'я; корпоративність; конкурентоспроможність випускника);

- соціальні цінності (свобода, демократія; відкритість; соціальна справедливість; толерантність; етичність; культурне розмаїття; соціальна відповідальність; патріотизм; громадянська свідомість; національний характер);

- організаційні цінності (прийняття рішень на основі узгодження думок та інтересів; свобода у здійсненні наукових досліджень; статусна ієрархія, заснована на принципі наукового авторитету; технологізація освітньої діяльності; стандартизація якості освіти (освітніх програм); створення матеріальних цінностей і знань; конкурентоспроможність університету; доступність освітніх програм для іноземних студентів; стратегічне партнерство університету і бізнес-структур) [2, с. 77-78].

Не можемо оминати увагою публікацію Л. Хоружої «Аксіологічні орієнтири професійної підготовки педагога (наукові ідеї доктора педагогічних наук, професора, академіка НАПН України О. Савченко)», де авторка подає огляд наукових ідей відомого педагога, вченого Олександри Яківни Савченко щодо цінностей у професійній діяльності педагога. Дослідниця відзначає, що у своїх працях О. Савченко чітко робить аксіологічні наголоси на існуванні різних груп цінностей: загальнолюдські, національні, колективні, цінності віри, родинні, вітальні, пізнавальні, життєсміслові, матеріальні, духовні, етнічні тощо [10, с. 5].

Зазначений ціннісний поділ, зауважує Л. Хоружа, не суперечить, а, навпаки, розширює розуміння сутності та структури термінальних та інструментальних цінностей (за Мілтоном Рокічем) – понять, що описують різні види цінностей у моделі ціннісних орієнтацій. При цьому термінальні – це цінності більш загальні або більш важливі для людини, які визначають її самоцінність. До них належать: повноцінна любов, щастя, безпека, задоволення, внутрішня гармонія, відчуття завершеності, мудрість, порятунок, комфортне життя, натхнення, свобода, дружба, краса, визнання, повага, надійна сім'я, рівність, загальний мир. Інструментальні цінності – це засоби для досягнення звичайних цілей. Як інструментальні цінності зазвичай розглядаються особистісні риси, що допомагають людині в житті: ввічливий, відповідальний, розумний, хоробрий, обдарований уявою, честолюбний, контролюючий, логічний, ніжний, чесний, корисний, здатний, чистий, здатний прощати, веселий, незалежний, слухняний, з широким кругозором [11, с. 12-13].

Авторка статті стверджує: Олександра Яківна, зважаючи на те, що аксіологічний потенціал педагога дає змогу наповнити його професійну діяльність новими смислами та надати їй людинотворчий характер, розмірковує над процесом формування цінностей учителя. У професійній підготовці педагога це може відбуватися завдяки посиленню

культурологічної спрямованості змісту, методик освіти, «окультурення» середовища. «Підвищення культури і самоцінності особистості», духовне середовище, на думку вченої, є основним підґрунтям формування професійних цінностей педагога [10, с. 8]. При цьому О. Савченко розглядає культуру як «здатність створювати нове» [10, с. 27], а духовність – як внутрішній світ людини, її самосвідомість та діяльність. Учена зазначає, що на засадах духовно-моральних цінностей відбувається консолідація взаємин усіх суб'єктів педагогічного процесу.

У площині порушеної проблеми конструктивним нам видається резюмування щодо внеску вченої в доповнення теорії і практики розвитку фахових цінностей педагога через наповнення новими смислами аксіологічних понять, висновування щодо системоутворювального характеру цінностей у професійній діяльності педагога, базоване на ідеї про те, що цінності характеризують соціально і особистісно значущі її смисли [11].

Обґрунтованим і виваженим вважаємо узагальнення Л. Хоружої: зважаючи на те, що розвиток професійних цінностей сучасного педагога – це складний, багатофакторний та змінний процес, явище, від якого залежить «гуманізація суспільного життя та гуманізація освіти», його слід постійно вивчати, визначати позитивні та негативні тенденції розвитку. Дослідження у цій царині академіка О. Савченко є науковим, методологічним і практичним підґрунтям. Аналіз ідей автора дає змогу зрозуміти усю багатогранну ціннісну професійно-особистісну палітру педагога, системоутворювальний характер аксіологічних орієнтирів у його діяльності [11, с. 14].

Суголосною вважаємо позицію М. Оліяр, яка у розвідці «Ціннісні якості вчителя як основа формування аксіологічної компетентності молодших школярів» [10] розкриває значення ціннісних якостей учителя початкових класів для формування аксіологічної компетентності молодших школярів, підтверджуючи свою точку зору думкою К. Волинець: «Для розвитку особистості і формування її ціннісних орієнтацій необхідно, щоб професійно-ціннісні відносини педагогів означали орієнтацію на індивідуальну цінність дитини, на розуміння творчої сутності педагогічної діяльності, усвідомлення самоцінності, гідності, особистої свободи й усвідомлення себе як носія високих цінностей. Педагог повинен сам бути глибоко впевненим у тих істинах, які він пропонує» [3, с. 27].

У ракурсі зазначеної проблеми нам імпонує твердження М. Якубовської, що реалізація аксіологічних засад професійної підготовки повинна відбуватися в умовах особистісно зорієнтованої (*студентоцентрированої – авт.*) освіти, коли особистість студента знаходиться в центрі освітнього процесу, а особистість викладача має всі умови для вільного творчого розвитку, оскільки лише талановитий викладач здатний виховати талановитого студента – майбутнього фахівця [12, с. 93].

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок напрямку. Отже, вищевикладене засвідчує актуальність уваги наукової спільноти до аксіологічних проблем освіти, що зумовлено, на нашу думку, розумінням того, що позитивні зміни в соціумі опосередковано залежать від аналогічних змін у системі професійної освіти, гуманізація суспільного життя та гуманізація освіти – від аксіологічного

базису педагога, де головним критерієм є його фахова підготовка з позицій усвідомлення реалій сучасного світу, аксіологічних пріоритетів як соціально й особистісно значущих смислів, що активно стимулюють професійно-педагогічну підготовку сучасного вчителя початкової школи в умовах особистісно зорієнтованої освіти. Саме з цим ми і пов'язуємо перспективи подальших наукових розвідок.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Арцишевський Р. А. Світоглядна освіта як головний чинник розвитку духовності. *Духовність особистості: методологічні та методичні аспекти*. Луцьк: Надстир'я, 2004. С. 22–26.
2. Білозерська С.І. Аксіологічні орієнтири підвищення якості педагогічної освіти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія Психологія. 2021. Вип.3. С.75-80.
3. Волинець К.І. Формування ціннісних орієнтацій майбутнього дошкільного педагога в умовах сучасного вищого навчального закладу. *Молодий вчений*. 2018. №8.1 (60.1). С.27-31.
4. Гончаренко С. У. Гуманізація освіти як основний критерій розробки засобів реалізації сучасних технологій навчання. *Наукові записки КДПУ ім. В. Винниченка*. 2001. Вип. 34. С. 39.
5. Демінська Л. О. Аналіз основних положень аксіологічної науки у філософському та педагогічному аспекті. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання: наук. журнал Х.: ХОВНОКУ–ХДАДМ*, 2011. № 11. С. 41.
6. Євтюк А.В. Аксіологічні засади сучасної системи освіти України. *Педагогічний пошук*. 2014. №2. С.12-15.
7. Каложна Т.Г. Педагогічна аксіологія в умовах модернізації професійно-педагогічної освіти: монографія. К.: Вид.-во НПУ імені М. П. Драгоманова. 2012. 128 с.
8. Крижко В. Антологія аксіологічної парадигми управління освітою: навч. посібник. К.: Освіта України, 2005. 440 с.
9. Оліяр М. П. Ціннісні якості вчителя як основа формування аксіологічної компетентності молодших школярів. *Імідж сучасного педагога*. 2022. № 3 (204). С. 43–47.
10. Савченко О.Я. Виховний потенціал початкової: посіб. для вчителів і методистів початкового навчання. 2-ге вид., доповн., переробл. К.: Богданова А.М., 2009. 226 с.
11. Хоружа Л. Аксіологічні орієнтири професійної підготовки педагога (наукові ідеї доктора педагогічних наук, професора, академіка НАПН України О.Я. Савченко). *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2018. (28). <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/181>
12. Якубовська М. Аксіологічні засади у системі творення культурологічної компетентності: модель формування особистості студента. *Молодь і ринок*. 2019. №8/175. С.90-94.

REFERENCES

1. Artsyshevskiy, R. A. (2004). Svitohliadna osvita yak holovnyi chynnyk rozvytku dukhovnosti [Worldview education as the main factor in the development of spirituality]. *Dukhovnist osobystosti: metodolohichni ta metodychni aspekty*. Lutsk: Nadstyria. S. 22–26 [in Ukrainian].
2. Bilozerska, S. I. (2021). Aksiolohichni oriientyry pidvyshchennia yakosti pedahohichnoi osvity [Axiological guidelines for improving the quality of pedagogical education]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya Psykholohiia*. Vyp.3. S.75-80 [in Ukrainian].
3. Volynets, K. I. (2018). Formuvannia tsinnisnykh oriientatsii maibutnoho doshkilnoho pedahoha v umovakh suchasnoho vyshchoho navchalnoho zakladu [The formation of value orientations of the future preschool teacher in the conditions of a modern higher educational institution]. *Molodyi vchenyi*. №8.1 (60.1). S.27-31 [in Ukrainian].

4. Honcharenko, S. U. (2001). Humanizatsiia osvity yak osnovnyi kryterii rozrobky zasobiv realizatsii suchasnykh tekhnolohii navchannia [Humanization of education as the main criterion for the development of means of implementing modern learning technologies]. Naukovi zapysky KDPU im. V. Vynnychenka. Vyp. 34. S. 39 [in Ukrainian].

5. Deminska, L. O. (2011). Analiz osnovnykh polozhen aksiolohichnoi nauky u filosofskomu ta pedahohichnomu aspekti [Analysis of the main provisions of axiological science in a philosophical and pedagogical aspect]. Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannia: nauk. zhurnal Kh.: KhOVNOKU– KhDADM. № 11. S. 41 [in Ukrainian].

6. Ievtodiuk, A. V. (2014). Aksiolohichni zasady suchasnoi systemy osvity Ukrainy [Axiological foundations of the modern education system of Ukraine]. Pedahohichniy poshuk. №2. S.12-15 [in Ukrainian].

7. Kaliuzhna, T. H. (2012). Pedahohichna aksiolohiia v umovakh modernizatsii profesiino-pedahohichnoi osvity: monohrafiia [Pedagogical axiology in the conditions of modernization of professional and pedagogical education: monograph]. K.: Vyd.-vo NPU imeni M. P. Drahomanova. 128 s. [in Ukrainian].

8. Kryzhko, V. (2005). Antolohiia aksiolohichnoi paradyhmy upravlinnia osvitoiu: navch. Posibnyk [Anthology of the axiological paradigm of education management: a study guide]. K.: Osvita Ukrainy. 440 s. [in Ukrainian].

9. Oliiar, M. P. (2022). Tsinnisni yakosti vchytelia yak osnova formuvannia aksiolohichnoi kompetentnosti molodshykh shkoliariv [Valuable qualities of the teacher as a basis for the formation of axiological competence of younger schoolchildren]. Imidzh suchasnoho pedahoha. № 3 (204). S. 43–47 [in Ukrainian].

10. Savchenko, O. Ia. (2009). Vykhovnyi potentsial pochatkovoї: posib. dlia vchyteliv i metodystiv pochatkovoho navchannia [Educational potential of primary school: manual. for teachers and methodologists of primary education]. 2-he vyd., dopovn., pererobl. K.: Bohdanova A.M. 226 s. [in Ukrainian].

11. Khoruzha, L. (2018). Aksiolohichni oriientyry profesiinoї pidhotovky pedahoha (naukovi idei doktora pedahohichnykh nauk, profesora, akademika NAPN Ukrainy O.Ia.Savchenko) [Axiological orientations of the professional training of a teacher (scientific ideas of Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of Ukraine O. Ya. Savchenko)]. Pedahohichna osvita: Teoriia i praktyka. Psykholohiia. Pedahohika. (28). URL: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/181> [in Ukrainian].

12. Yakubovska, M. (2019). Aksiolohichni zasady u systemi tvorennia kulturolohichnoi kompetentnosti: model formuvannia osobystosti studenta [Axiological principles in the system of creating cultural competence: a model of student personality formation]. Molod i rynek. №8/175. S.90-94 [in Ukrainian].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ПРИМА Раїса Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Наукові інтереси: гуманізація та аксіологізація професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи.

ПРИМА Дмитро Анатолійович – доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Наукові інтереси: гуманізація та аксіологізація професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи.

РОСЛАВЕЦЬ Руслана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Наукові інтереси: аксіологічний вимір природничої компетентності майбутнього вчителя початкової школи.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

PRIMA Raisa Mykolayivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Theory and Methodology of Primary Education at Lesya Ukrainka Volyn National University.

Scientific interests: humanization and axiologising of the professional training of the future primary school teacher.

PRIMA Dmytro Anatoliyovych – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Department of Theory and Methodology of Primary Education at Lesya Ukrainka Volyn National University.

Scientific interests: humanization and axiologising of the professional training of the future primary school teacher.

ROSLAVETS Ruslana Mykolayivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Primary Education of Volyn National University named after Lesya Ukrainka.

Scientific interests: an axiological dimension of natural competence of a future primary school teacher.

Стаття надійшла до редакції 13.10.2022 р.

УДК 37.091

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-207-47-53

РАДУЛ Ольга Сергіївна –

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри дошкільної та початкової освіти
Центральноукраїнського державного
педагогічного університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0627-1541>
e-mail: olga.s.radul@gmail.com

РАДУЛ Валерій Вікторович –

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри права та соціально-гуманітарних
дисциплін льотної академії НАУ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5354-9142>
e-mail: valeijradul@gmail.com

МЕТОДИ НАВЧАННЯ В СЕРЕДНЬОВІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ ЄВРОПИ